



Turkish Research Journal of Academic Social Science

Available online, ISSN: | www.turkishsocialscience.com | Turkish Science and Technology

Evaluation of Quran Imagination in the 4–6 Age Group Children

Orhan Parlak^{1,a,*}, Süleyman Şen^{2,b}

¹Faculty Of Theology, Uşak University, 64000 Uşak, Turkey

²Uşak Mufti's Office, Presidency of Religious Affairs, Presidency of the Republic of Turkey 64300 Uşak, Turkey

*Corresponding Author

ARTICLE INFO

Research Article

Received : 21/06/2019

Accepted : 29/07/2019

Keywords:

Qur'an

4-6 Age Group Children

Imagination

Pre-school Education

Tafsir.

ABSTRACT

In this study, the children of 4-6 years old group and the children in this age group who are educated in Presidency of Religious Affairs and who have official figures of 110.000 as of 2018 will be able to identify the ideas of the Qur'an, we conducted a field research aimed at revealing the idea of the Qur'an to the children of the 4-6 age group at the beginning of the school. There are 100 children who are students of 9 different classes selected from the 4-6 Age Group Quran Courses which differ in terms of geographical, economic and social environment in İzmir Bayraklı Province in 2016. In this course, 4-6 Age Group Quran Teacher Course, 9 instructors, 109 people attended. In our study of children who were illiterate 4-6 years old, we used interview method as a data collection tool for children to be fit for this situation. In the realization of the interview, previous scientific studies and the opinions of field experts were used. Findings obtained from the research were analysed and evaluated according to gender and age difference status variables.

Türk Akademik Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi, 2(1): 14-23, 2019

4–6 Yaş Grubu Çocuklarda Kur'an Tasavvurunun Değerlendirmesi

MAKALE BİLGİSİ

ÖZ

Araştırma Makalesi

Geliş : 21/06/2019

Kabul : 29/07/2019

Anahtar Kelimeler:

Kur'an-ı Kerim

4-6 Yaş Grubu Çocuklar

Tasavvur

Okul Öncesi Eğitim

Tefsir

Bu çalışmamızda, Diyanet İşleri Başkanlığı Kur'an Kurslarında öğrenim gören ve 2018 yılı itibariyle resmi rakamları 110.000'i bulan 4–6 yaş grubundaki çocukların ve genel olarak bu yaş grubundaki tüm çocukların Kur'an tasavvurlarının tespit edilmesi ve en uygun yollarla Kur'an-ı Kerim'le tanışmalarının sağlanmasına kaynaklık etmek üzere, okul öncesindeki 4–6 yaş grubu çocukların Kur'an tasavvurunu ortaya koymayı amaçlayan bir alan araştırması gerçekleştirdik. Araştırmaya 2016 yılında İzmir İli Bayraklı İlçesindeki coğrafi, ekonomik ve sosyal çevre açısından farklılık gösteren 4–6 Yaş Grubu Kur'an Kursları içerisinde seçilen 9 farklı sınıfın öğrencileri olan 100 çocuk ve bu kurslarda 4–6 Yaş Grubu Kur'an Kursu öğreticisi olarak görev yapan, 9 öğretici olmak üzere toplam 109 kişi katılmıştır. Henüz okuma yazma bilmeyen 4–6 yaş grubu çocuklarla ilgili yapmış olduğumuz araştırmamızda, çocukların bu durumuna uygun olması açısından veri toplama aracı olarak, mülakat yöntemi kullanılmıştır. Mülakatın gerçekleştirilmesinde daha önce yapılan bilimsel çalışmalardan ve alan uzmanlarının görüşlerinden faydalanılmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular cinsiyet ve yaş farkı durumu değişkenlerine göre çözümlenmiş ve değerlendirilmiştir.

^a orhan.parlak@usak.edu.tr

^b <https://orcid.org/0000-0002-3556-926X> | suleymansen64@hotmail.com

^c <https://orcid.org/0000-0001-5568-2772>



This work is licensed under Creative Commons Attribution 4.0 International License

Giriş

Bütün kutsal kitapların hatta bilim dallarının ana konusu ve hitap kitlesi özünde insan ve insan için olmalıdır. Kur'an-ı Kerim'in hedef kitlesi de öncelikle insandır (Âl-i İmrân Suresi, 3/138). Kur'an-ı Kerim indirilmeye başladığı andan itibaren, ilk ayetleriyle insanın yaratılışını ele almış ve insana dair açıklamalarda bulunmuştur (Alak Suresi, 96/1-5). "Okul!" (Alak Suresi, 96/1) İlahi emri gereğince, İslam toplumu daima onu bir okuma ve anlama çabası içerisinde olmuş, hatta gelişen süreç içerisinde, gayrimüslimler tarafından dahi dikkate alınarak araştırılmış, insanlığın ilgi alanında kalmıştır. İnsanlık için gönderilmiş, yegâne kurtuluş yolunu gösteren (İsra Suresi, 17/9) bu ilahi kitabı, her yönden (gramer, belâgat, tarih vs. bakımından) tetkik edip açıklamaya yarayan (el-Cürcanî, 1882, s. 43) ve daha iyi anlaşılabilmesi için bir usul ortaya koyan "Tefsir" diye adlandırdığımız, bir ilim dalı da zamanla teşekkül etmiştir. Kendisini anlamayan veya anlamak istemeyenleri zemmetmesi (Cerrahoğlu, 1960, s. 13-14) nedeniyle Kur'an-ı Kerim böyle bir ilmin ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır. Muhtelif sure ve ayetler vesilesiyle özelde Müslümanları genelde tüm insanlığı tefekküre davet etmiştir. Bu düşünce sisteminin temelini de her zaman insan ve insana dair olan konular oluşturmuştur. İnsan denilince üzerinde durulması gereken en temel kavram (tekâmül) gelişimdir. Gelişim, doğumdan ölüme kadar insanın geçirmiş olduğu değişiklikleri ifade etmektedir. Bu anlamda insanın gelişimi, genel olarak çocukluk, ergenlik ve yetişkinlik olmak üzere üç devreye ayrılmaktadır. Bunlardan her biri diğerine hazırlık bakımından önemli olmakla birlikte, öğrenme özelliklerinin kazanılması açısından, gelişim psikologları, çocukluk dönemine daha fazla önem vermektedirler (Yörükoğlu, 2002, s. 81). Öyleyse insanlık için gönderilmiş yegâne kurtuluş kaynağı Kur'an-ı Kerim'in anlaşılması sürecinde çocukluk döneminin iyi değerlendirilmesi gerekmektedir. İnsanın çocukluk döneminde aldığı dini bilgilerin ve dini telkinlerin hayatı boyunca derin izler bıraktığı bilinmektedir. Son zamanlarda çocuk psikolojisi üzerinde yapılan araştırmalar, bireyin kişiliğinin temel özelliklerinin ilk yıllarda ortaya çıktığını belirlemiştir. Hayatın diğer dönemlerini büyük ölçüde etkileyen bu özellikler, günümüzde eğitimcilerin ilgisini okul öncesi döneme yöneltmiştir. Çünkü çocuğun karakterinin tohumları ilk çocukluk yıllarında atılmakta, sonraki yıllarda da gelişmeye başlamaktadır (Ay, 1989, s. 5). Dolayısıyla çocuklara onların anlayabileceği sade ve açık bir dille, ümit ve bağlanma duygularını geliştirecek şekilde dini duygular aktarılmalı, bu konuda özellikle Kur'an-ı Kerim'den azami derecede istifade edilmelidir. Ancak çocuk ve eğitim yan yana geldiğinde ortaya çıkan en önemli kavram pedagojidir. Çocuklar gibi narin varlıklara yapılan eğitim ve öğretim pedagojik olarak doğru olmadığında, psikolojik olarak yaralanmış çocuklar ortaya çıkabilmektedir. Çocuklara verilecek iyi bir din eğitimi için, derin dini bilgiye sahip olmak ya da çocukları seviyor olmak yeterli değildir. Aynı zamanda çocuk dünyasını iyi tanımak, çocuk gelişim dönemlerini bilmek, çocuk düşüncesinin nasıl seyrettiği ve temel eğitim yöntemleri hakkında da bilgi sahibi olmak gerekir. Aksi takdirde din eğitimi vermeye çalışırken dine uzak

çocuklar yetiştirmek mümkündür. Bu durum, bu döneme ilişkin programlı öğretim etkinliklerini, önemli kılmaktadır. Bu sebeple 4-6 yaş grubu çocuklar için evrensel değerler olarak da adlandırabileceğimiz temel değerlerle birlikte, dinî bilgi ve Kur'an'ı Kerim öğretimini içeren Kur'an Kursları düzenlenmektedir. Bu noktada, 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursu öğrencilerine verilen eğitim sonucunda, ortaya çıkan tabloyu incelemek ve bu konudaki verileri göz önüne alarak, 4-6 Yaş Grubu Çocukların Kur'an Tasavvurunu tespit etmek gerekmektedir. Dolayısıyla konumuz Kur'an-ı Kerim, 4-6 Yaş Grubu Çocuklar, Tasavvur, Okul Öncesi Eğitim ve Tefsir kavramlarının hepsini içermekte ve ilgilendirmektedir. Biz de çalışmamızın ilerleyen bölümlerinde 4-6 Yaş Grubu çocuklar özelinde bu konuları ele alacağız.

Araştırmanın Problemi, Önemi ve Amacı

Şüphesiz Kur'an-ı Kerim'in öğretimi, en şerefli ve en yüce işlerdendir. Dolayısıyla Hz. Muhammed (s.a.v.) bu konuda şöyle buyurmuştur: "*Sizin en hayırlınız, Kur'an'ı öğrenen ve onu öğretenidir.*" (Buhârî, "Fedâilu'l-Kur'an", 21/47; Tirmizî, "Fedâilu'l-Kur'an", 15) Bilindiği üzere Kur'an-ı Kerim öğretiminin tarihi ilk nazil olan ayetteki "Okul!" emriyle (Alak Suresi, 96/1) başlamıştır. Bundan sonra Hz. Peygamber (s.a.v.), Hz. Ebu Bekir ve Hz. Erkam b. Ebi'l Erkam'ın evleri İslam'ın ilk eğitim yuvaları olmuş, buralarda sonradan Medine'ye öğretmen olarak gönderilecek Mus'ab b. Umeyr gibi değerli öğretmenler yetişmiştir. Medine dönemine geçildiğinde ise Kur'an eğitimi Mescid-i Nebevi'nin bitişiğindeki Suffa'da, Kuba mescidinde ve Medine'de bulunan 9 küçük mescitte yapılmıştır (Hamidullah, 1980, s. 127). Râşid Halifeler ve sonraki dönemlerde dini eğitimde merkezi konuma sahip olan Kur'an eğitimi ihtisas medreselerine de sahip olmuştur. Kur'an ilimlerinin yüksek seviyede verildiği bu medreseler, Eyyubiler döneminde Dar'ul Kur'an, Selçuklular devrinde Dar'ul Huffaz ve Osmanlılar döneminde Dar'ul Kurra olarak adlandırılmıştır (Baltacı, 2000, s. 16). Kur'an dersleri Osmanlı döneminde sıbyan mekteplerinin programında önemli bir yere sahip olmuş ve Tanzimat'tan sonra açılan modern okullarda da kendine yer bulmuştur (Akyüz, 1993, s. 197).

Cumhuriyet döneminde ise Kur'an kursları adıyla Kur'an öğretimi yapılmış ve Kur'an Kursları günümüze kadar kapanmadan varlığı sürdürebilen tek kurum olmuştur (Ayhan, 1999, s. 474). 1925 yılında Diyanet İşleri Başkanlığı'na bağlı olarak 9 kurs açılmış (Kayadibi, 2001, s. 49), siyasi ve ideolojik pek çok değişim nedeniyle gerekli gelişmeyi gösterememiştir. Çok partili hayata geçilmesi ve demokratik anlayışın artması ile kursların sayısında artış meydana gelmiş ve 1950 yılında kurs sayısı 127'i bulmuştur. Bundan sonra da sürekli artış göstermiştir (Bayraktar, 2003, s. 200).

1997 ve 1999 yıllarındaki yasal düzenlemelerle Kur'an kurslarına kayıt yaptırabilmek için ilköğretim 5. Sınıfı bitirme şartı getirilmiştir. Bu düzenlemelerden sonra Kur'an kurslarına olan talep azalmıştır. Ülkemizde 28 Şubat süreci olarak adlandırılan bu olumsuz atmosferin

dağılmasıyla, Kur'an öğretiminde olumlu gelişmeler meydana gelmiştir. İlk olarak 2005 yılında Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından "Uzun Süreli Kur'an Kursları Öğretim Programı" ve "Yaz Kur'an Kursları Öğretim Programı" yürürlüğe konmuş, böylece kurslar bilimsel programlara kavuşmuştur. Bu programlarda ağırlık Kur'an-ı Kerim'de olmak üzere İtikat, İbadet, Siyer ve Ahlak öğrenme alanlarına yer verilmiştir. Ortaya konulan programlarla yaz kurslarında kur sistemine geçilmiş, dersler 9'ar haftadan oluşan 3 kur halinde verilmeye başlanmıştır. Uzun süreli kurslarda ise halktan gelen talepler doğrultusunda 2010 yılında "Kur'an Kurslarında Hizmet Çeşitliliği" adıyla yeni bir pilot çalışma başlatılmış "Kur'an Kursları Temel Öğretim Programları" ve "Ek Öğretim Programları" uygulamaya konulmuştur (DİB, 2012; 2005). Pilot uygulama iki yıl sonra ülke geneline yayılmıştır.

2012 yılında ise yaz kurslarına devam edebilmek için konulan 5. Sınıfı bitirmiş olma şartı kaldırılmıştır. Bu durum son derece olumlu bir gelişme olmasına karşın muhtemel problemleri de beraberinde getirmiştir. 2012 yılına kadar yaz kurslarının öğrenci profilini ilköğretim birinci kademe bitirmiş öğrenciler oluşturmuştur. Sonrasında da her yaş grubundan öğrenci kurslarda eğitim talep edebilmiştir. Dolayısıyla Kur'an Kursu öğreticileri yasal zemin içinde ilk defa ilköğretim birinci kademe (1-4. sınıflar) öğrencileri ve okul öncesi (4-6 Yaş grubu çocuklar) ile karşılaşmıştır. Öte yandan hizmet çeşitliliği kapsamında uzun süreli Kur'an kurslarına devam eden anneler de artık küçük yaşta çocuklarını yanlarında getirebilecek zemine ve imkâna ulaşmıştır. Annelerle birlikte çocuklarının da eğitim görmesi uzun süreli kurslarda da öğrenci profilinin küçük yaşlara doğru kaymasına sebep olmuştur.

Bütün bunlar Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından önceden düşünülmüş ve 2012 Mayıs ayından itibaren okul öncesi ve ilköğretim birinci kademeye yönelik müfredat ve ders materyali çalışmalarına başlanmıştır. Bu bağlamda Manisa, Erzurum, Bursa, Ankara ve İstanbul'da birer haftalık çalışmalar düzenlenmiş, bu çalışmalara, formatör Kur'an kursu öğreticileri, yayıncılar, okul öncesi öğretmenleri, pedagoglar, Diyanet İşleri Başkanlığı yetkilileri ve akademisyenler katılmıştır (Yorulmaz, 2013, s. 149-162).

Artık ülkemizde, okul öncesi dediğimiz 4-6 yaş grubunda bulunan çocukların bir kısmı ailede, diğer bir kısmı da okul öncesi kurumlarda din eğitimi almaktadır. Özellikle yaz mevsimi geldiğinde milyonlarca çocuk çeşitli ortamlarda İslam dini konusunda eğitim almaktadır. Başta Diyanet İşleri Başkanlığı olmak üzere birçok cemaat, tarikat ve sivil toplum kuruluşu özellikle yaz aylarında çocuklara yönelik din eğitimi düzenlemektedir. Ancak çocuk ve eğitim yan yana geldiğinde ortaya çıkan en önemli kavram pedagojidir. Çocuklar gibi narin varlıklara yapılan eğitim ve öğretim pedagojik olarak doğru olmadığında, psikolojik olarak yaralanmış çocuklar ortaya çıkabilmektedir. Çocuklara verilecek iyi bir din eğitimi için, derin dini bilgiye sahip olmak ya da çocukları seviyor olmak yeterli değildir. Aynı zamanda çocuk dünyasını iyi tanımak, çocuk gelişim dönemlerini bilmek, çocuk düşüncesinin nasıl seyrettiği ve temel eğitim yöntemleri hakkında da bilgi sahibi olmak gerekir. Aksi takdirde din eğitimi vermeye

çalışırken dine uzak çocuklar yetiştirmek mümkündür. Dolayısıyla bu konuda gerekli araştırmalar yapılmalı verilen eğitimlerin alt yapısı buna göre hazırlanmalıdır.

Dünyamızın yaşadığı değişim, din, ahlak ve değerler eğitimiyle ilgili çalışmaları bir zorunluluk haline getirmiştir. İnsanlığın dini ve milli değerlere yabancılaştığı, anlam ve amaç boşluğu yaşadığı günümüz dünyasında pek çok ülke, bu durum için çareler arayarak, bu alana yönelik faaliyetlerini hızlandırmıştır. Türkiye'de de yaygın din eğitimi hizmetinden toplumun tüm kesimlerinin etkin ve verimli bir şekilde yararlanabilmesi için, topluma dini konularda rehberlik etmenin metotları ve bu konuyla alakalı muhatap kitle, gelişen ve değişen şartlara uygun olarak her geçen gün çeşitlenmektedir. Din eğitiminde yaş sınırının kaldırılmasıyla birlikte bu profil çeşitliliğine 4-6 yaş grubu çocuklar da dahil olmuştur. Dini ve ahlaki eğitimin 4-6 yaş grubu çocukların şahsiyet oluşumunda ve sosyo-kültürel kimlik gelişimindeki etkisi, çocuğun bu dönemde, ahlâk ve inanç muhtevalı eğitimi ihtiyacı haline getirmektedir. Bu yaş döneminde, çocuğun dinî nitelikli ilgi ve merakının gelişigüzel bir şekilde cevaplandırılması veya cevapsız bırakılması, ileriki yaşlarda din ile alakalı birtakım olumsuz düşünce ve davranışların oluşmasına neden olmaktadır. Dolayısıyla çocukların ihtiyacı olan dinî eğitimin, hedef kitlenin temel özellikleri göz önünde bulundurularak, pedagojik ilkeler çerçevesinde verilmesi gerekmektedir. Bu durum, bu döneme ilişkin programlı öğretim etkinliklerini, önemli kılmaktadır. Bu sebeple 4-6 yaş grubu çocuklar için evrensel değerler olarak da adlandırabileceğimiz temel değerlerle birlikte, dinî bilgi ve Kur'an-ı Kerim öğretimini içeren Kur'an Kursları düzenlenmektedir. Ancak bu kurslarda yapılacak eğitimlerde kullanılmak üzere, 4-6 yaş grubu çocukların öğrenme ve kavrayış özelliklerine uygun Kur'an kavramlarının tespiti ve bu kavramların tefsir bilimi açısından tahlil edilmesi gerekmektedir.

İşte biz de tam bu noktada, 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursu öğrencilerine verilen eğitim sonucunda ortaya çıkan tabloyu incelemek ve bu konudaki verileri göz önüne alarak, 4-6 Yaş Grubu Çocukların Kur'an Tasavvurunu tespit etmek amacıyla, çalışmamızda konuyla alakalı mülakat yöntemi ile gerçekleştirdiğimiz bu araştırmayı istifadenize sunmaya karar verdik. Araştırmamızın temel amacı 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursu öğrencilerinin Kur'an hakkındaki tasavvurlarını ortaya koyarak bu konuda yapılacak çalışmalara katkı sağlamaktır.

Araştırmanın Hipotezleri

Araştırmanın temel hipotezi 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursu öğrencilerinin Kur'an-ı Kerim tasavvuru çeşitli değişkenler bakımından farklılaşmaktadır. Konuyu bu bağlamda incelediğimizde ortaya çıkan hipotezler aşağıda yer almaktadır:

- 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursu öğrencilerinin Kur'an-ı Kerim tasavvuru cinsiyet değişkenine göre farklılaşmaktadır.
- 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursu öğrencilerinin Kur'an-ı Kerim tasavvuru yaş değişkenine göre farklılaşmaktadır.

- 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursu öğrencilerinin yaş ve cinsiyet farklılıklarına göre Kur'an-ı Kerim'i diğer kitaplardan ayırt edebilme durumu farklılaşmaktadır.
- 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursu öğrencilerinin yaş ve cinsiyet farklılıklarına göre Kur'an-ı Kerim'in kim tarafından gönderildiği/indirildiğini ayırt edebilme durumu farklılaşmaktadır.
- 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursu öğrencilerinin yaş ve cinsiyet farklılıklarına göre Kur'an-ı Kerim'deki ahlaki kurallardan haberdar olma durumu farklılaşmaktadır.
- 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursu öğrencilerinin yaş ve cinsiyet farklılıklarına göre Kur'an-ı Kerim ile günlük hayattaki ahlaki bir davranış arasında bağ kurabilme durumu farklılaşmaktadır.
- 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursu öğrencilerinin yaş ve cinsiyet farklılıklarına göre Kur'an-ı Kerim'de nelerden bahsedildiğine, hangi konuların olduğuna dair bilgi düzeyi durumu farklılaşmaktadır.
- 4-6 yaş Yaş Grubu Kur'an Kursu öğrencilerinin yaş ve cinsiyet farklılıklarına göre Kur'an-ı Kerim okumaya başlamadan önce, okurken ve okuduktan sonra şekilsel olarak gerçekleştirilen ritüellerle ilgili bilgi durumu farklılaşmaktadır.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu çalışmada elde edilen veriler, araştırmanın yapıldığı 2016 yılında İzmir İli Bayraklı İlçesinde bulunan Kur'an Kursu öğretmenleri ve 4-6 yaş grubu 100 çocuk olmak üzere ve ölçme aracının uygulandığı zaman dilimi ile sınırlıdır. Ölçme aracı ile elde edilen veriler araştırmaya katılan kişilerin verdikleri bilgilere dayanmaktadır.

Araştırmanın Yöntemi

Araştırmada durum çalışmasına başvurulmuş ve veri toplama aracı olarak mülakat kullanılmıştır. Mülakatın

geliştirilmesinde, verilerin yorumlanması ve değerlendirilmesinde Kur'an kursları üzerine daha önce yapılan araştırmalardan ve din eğitimi alanında çalışanlardan faydalanılmıştır.

Araştırma esnasında öğrencilerin yaşlarının gereği olarak ve psikolojik durumları göz önüne alınarak rahat bir ortamda mülakat yapılması sağlanmıştır. Öğrenciler alışık oldukları kendi kurslarının oyun odasında, tek tek mülakata alınmış, yabancılik çekmemeleri için öğretmenleriyle beraber, kendilerine sevecekleri yiyecekler ikram edilerek öncelikle rahatlamaları sağlanmıştır. Küçük sorular ve şakalarla güvenleri sağlanmış, ardından mülakata geçilmiştir.

Verilerin Toplanması ve Çözümlemesi

Literatür taraması sonucunda oluşturulan mülakat İzmir Bayraklı İlçe Müftülüğünün izni ve yardımıyla örneklem grubunu oluşturan Kur'an Kurslarında gerçekleştirilmiştir.

Uygulanan mülakatta öğrencilerin kimlik bilgileri ve aile bilgileri kurs kayıtlarına ve öğretmenlerin verdiği bilgilere dayanarak doldurulmuş, mülakat 6 temel soru üzerinden gerçekleştirilmiş, yardımcı sorularla desteklenmiştir.

Araştırmanın Evreni

Araştırmanın evreni 2015-2016 eğitim öğretim yılında İzmir /Bayraklı İlçesinde bulunan 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursu öğretici ve öğrencileridir. Müftülüğün resmi kayıtlarına göre araştırmanın yapıldığı dönemde İlçede 11 adet 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursu, 18 sınıf, bu kurslarda görev yapan 18 öğretici ve eğitim gören 300 öğrenci bulunmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise 4-6 yaş grubu Kuran Kursu öğrencilerinden basit seçkisiz örnekleme yöntemi ile seçilen 100 öğrencidir. Örneklemin çeşitli değişkenlere göre dağılımı Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Yaş ve Cinsiyet Değişkenleri ile Kişi Sayısına Göre Dağılımı
Table 1. Distribution of Participating Students by Age and Gender Variables and Number of Persons

Cinsiyet	Doğum Yılı 2009 (6 Yaş sonu)	Doğum Yılı 2010 (6 Yaş)	Doğum Yılı 2011 (5 Yaş)	Doğum Yılı 2012 (4 Yaş)	Toplam
Kız	2	13	33	5	53
Erkek	2	16	23	6	47
Toplam	4	29	56	11	100

Bulgular

Araştırmada elde edilen veriler "cinsiyet" ve "yaş" değişkenlerine göre yüzdelik hesabı üzerinden değerlendirilmiştir. Araştırmaya katılan kız-erkek oranının birbirine yaklaşık olması ve öğrenci sayısının 100 olması yüzdelik hesaplamalarında kolaylık sağlamaktadır. Elde edilen bulgular aşağıda başlıklar halinde verilmiştir.

Kur'an-ı Kerim'i Diğer Kitaplardan Ayırt Edebilme Durumu

İlk olarak önlerindeki masaya üç adet kitap konulmuştur. Bu kitaplardan birisi resimli bir hikâye kitabı, ikincisi normal bir ders kitabı, üçüncüsü de

Kur'an-ı Kerim olmuştur. Yaşları gereği hâlihazırda Türkçe okuma-yazma bilmeyen araştırma grubundaki bu öğrencilere önlerindeki üç kitabın birbirinden farklılıkları sorulmuş, hangisini daha çok beğendikleri konusunda fikirleri alınmıştır. Bunlarla ilgili değişik pek çok cevap alınmıştır. Araştırmamızın konusunu teşkil eden asıl sorular ise sohbet esnasında peyderpey kendilerine yöneltilmiştir. İlk olarak Kur'an-ı Kerim'i diğer kitaplardan ayırt edip edemediklerini tespit etmek üzere bu kitaplardan hangisinin Kur'an-ı Kerim olduğu sorulmuştur. Sorulara verilen cevaplarla ilgili sayısal veriler aşağıda yer alan Tablo 2'de yaş ve cinsiyet farklılıklarına göre gösterilmiştir.

Tablo 2’de görüldüğü üzere araştırmamıza katılan öğrencilerin %83’ü Kur’an-ı Kerim’i diğer kitaplardan ayırt edebilmekte iken %17’si Kur’an-ı Kerim’i diğer kitaplardan ayırt edememektedir. Cinsiyet değişkenine göre baktığımızda kız öğrencilerin %83,01’i Kur’an-ı Kerim’i diğer kitaplardan ayırt edebilmekte iken %16,99’u Kur’an-ı Kerim’i diğer kitaplardan ayırt edememektedir. Erkek öğrencilerin %82,97’si Kur’an-ı Kerim’i diğer kitaplardan ayırt edebilmekte iken %17,03 oranında ise Kur’an-ı Kerim’i diğer kitaplardan ayırt edememektedir. Görüldüğü gibi kız ve erkek öğrencilerin bu konuda oranları hemen birbirine yakın olmakla beraber, kız öğrenciler çok az bir farkla önde görünmektedir.

Tablo 2’de yine açıkça görülmektedir ki; öğrencilerin yaş oranları ve gelişim özellikleri arttıkça Kur’an-ı Kerim’i tanıma oranları da doğru orantılı olarak artmaktadır. Örneğin Doğum Yılı 2009 olan yaş grubunda

Kur’an-ı Kerim’i diğer kitaplardan ayırt edebilme oranı %100 ile en yüksek oran iken, Doğum Yılı 2012 olan yaş grubunda Kur’an-ı Kerim’i diğer kitaplardan ayırt edebilme oranı %63,63 ile en düşük oran olarak karşımıza çıkmaktadır.

Kur’an-ı Kerim’in Kim Tarafından Gönderildiği /İndirildiğini Ayırt Edebilme Durumu

Araştırmamızın ikinci evresinde sorular sohbet esnasında peyderpey öğrencilere yöneltilmeye devam edilmiş ve öğrencilerin Kur’an-ı Kerim’i diğer kitaplardan ayırt edip edemediklerinin tespitinin ardından, yardımcı ve uygun soru stilleri ile öğrencilerin Kur’an-ı Kerim’in kim tarafından gönderildiği/indirildiğini ayırt edebilme durumu tespit edilmeye çalışılmıştır. Sorulara verilen cevaplarla ilgili sayısal veriler aşağıda yer alan Tablo 3’de yaş ve cinsiyet farklılıklarına göre gösterilmiştir.

Tablo 2. Kur’an-ı Kerim’i Diğer Kitaplardan Ayırt Edebilme Durumu (Kişi Sayısına Göre)

Table 2. The status of distinguishing the Quran from other books (by number of people)

Kur’an-ı Kerim’i Diğer Kitaplardan Ayırt Edebilenler					
Cinsiyet	Doğum Yılı 2009 (6 Yaş sonu)	Doğum Yılı 2010 (6 Yaş)	Doğum Yılı 2011 (5 Yaş)	Doğum Yılı 2012 (4 Yaş)	Toplam
Kız	2	10	28	4	44
Erkek	2	13	21	3	39
Toplam	4	23	49	7	83
Kur’an-ı Kerim’i Diğer Kitaplardan Ayırt Edemeyenler					
Cinsiyet	Doğum Yılı 2009 (6 Yaş sonu)	Doğum Yılı 2010 (6 Yaş)	Doğum Yılı 2011 (5 Yaş)	Doğum Yılı 2012 (4 Yaş)	Toplam
Kız	-	3	5	1	9
Erkek	-	3	2	3	8
Toplam	-	6	7	4	17

Tablo 3. Kur’an-ı Kerim’in Kim Tarafından Gönderildiği/İndirildiğini Ayırt Edebilme Durumu (Kişi Sayısına Göre)

Table 3. Discrimination Status of Who Sent / Downloaded the Holy Quran (by Number of Persons)

Kur’an-ı Kerim’in Kim Tarafından Gönderildiği/İndirildiğini Ayırt Edebilenler					
Cinsiyet	Doğum Yılı 2009 (6 Yaş sonu)	Doğum Yılı 2010 (6 Yaş)	Doğum Yılı 2011 (5 Yaş)	Doğum Yılı 2012 (4 Yaş)	Toplam
Kız	2	8	18	1	29
Erkek	-	10	11	-	21
Toplam	2	18	29	1	50
Kur’an-ı Kerim’in Kim Tarafından Gönderildiği/İndirildiğini Ayırt Edemeyenler					
Cinsiyet	Doğum Yılı 2009 (6 Yaş sonu)	Doğum Yılı 2010 (6 Yaş)	Doğum Yılı 2011 (5 Yaş)	Doğum Yılı 2012 (4 Yaş)	Toplam
Kız	1	5	15	3	24
Erkek	1	6	12	7	26
Toplam	2	11	27	10	50

Tablo 3’de görüldüğü üzere araştırmamıza katılan öğrencilerin %50’si Kur’an-ı Kerim’in kim tarafından gönderildiği/indirildiğini ayırt edebilmekte iken, %50’si Kur’an-ı Kerim’in kim tarafından gönderildiği/indirildiğini ayırt edememektedir. Cinsiyet değişkenine göre baktığımızda kız öğrencilerin %54,72’si Kur’an-ı Kerim’in kim tarafından gönderildiği/indirildiğini ayırt edebilmekte iken, %45,28’i Kur’an-ı Kerim’in kim tarafından gönderildiği/indirildiğini ayırt edememektedir. Erkek öğrencilerin %44,68’i Kur’an-ı Kerim’in kim tarafından gönderildiği/indirildiğini ayırt edebilmekte iken, %55,32 oranında ise Kur’an-ı Kerim’in kim tarafından gönderildiği/indirildiğini ayırt edememektedir. Görüldüğü gibi kız öğrencilerin erkek öğrencilere oranla

Kur’an-ı Kerim’in kim tarafından gönderildiği/indirildiğini ayırt edebilme konusundaki başarısı %10,04 fazladır.

Tablo 3’de yine açıkça görülmektedir ki; öğrencilerin yaş oranları ve gelişim özellikleri arttıkça Kur’an-ı Kerim’in kim tarafından gönderildiği/indirildiğini ayırt edebilme oranları da doğru orantılı olarak artmaktadır. Örneğin Doğum Yılı 2009 olan yaş grubunda Kur’an-ı Kerim’in kim tarafından gönderildiği/indirildiğini ayırt edebilme oranı %50 iken, Doğum Yılı 2012 olan yaş grubunda Kur’an-ı Kerim’in kim tarafından gönderildiği/indirildiğini ayırt edebilme oranı %9,09 ile en düşük oran olarak karşımıza çıkmaktadır.

Kur'an-ı Kerim'deki Ahlaki Kurallardan Haberdar Olma Durumu ve Kur'an-ı Kerim ile Günlük Hayattaki Ahlaki Bir Davranış Arasında Bağ Kurabilme Durumu

Araştırmamızın bu evresinde öğrencilerle sohbet havasında mülakata devam edilmiş peyderpey sorular yöneltilmiş ve öğrencilerin Kur'an-ı Kerim'deki ahlaki kurallardan haberdar olma durumu ve Kur'an-ı Kerim ile günlük hayattaki ahlaki bir davranış arasında bağ kurabilme durumu tespit edilmeye çalışılmıştır. Ancak bu iki konuda pek çok ipucu verilmesine rağmen yeterli cevap alınamamıştır.

Kur'an-ı Kerim'de Nelerden Bahsedildiğine, Hangi konuların Olduğuna Dair Bilgi Düzeyi Durumu

Araştırma grubumuzda bulunan öğrencilerin 4. ve 5. sorularla ilgili yeterli cevap vermemesi üzerine, daha genel manada Kur'an-ı Kerim'le alakalı bilgi düzeylerini ölçmek üzere kendilerine Kur'an-ı Kerim'de nelerden bahsedildiğine, hangi konuların olduğuna dair sorular sorulmuş ve sohbet havasında mülakata devam edilmiştir. Kur'an-ı Kerim'de nelerden bahsedildiğine, hangi konuların olduğuna dair 31 kız, 22 erkek öğrenciden olmak üzere toplam 53 cevap alınmıştır. Bu cevaplar öğrencilerin Kur'an-ı Kerim'de nelerden bahsedildiğine, hangi konuların olduğuna dair tasavvurlarının anlaşılması için tekrarlar çıkarılarak aşağıda verilmiştir:

Kur'an-ı Kerim'de Nelerden Bahsedildiğine, Hangi konuların Olduğuna Dair Bilgi Düzeyi Gösterir Cevaplar:

- “Kur'an iyi şeyler söylüyor.” (En çok verilen cevap)
- “Allah diyor ki bunları okuyun, açacağız okuyacağız.”
- “Allah'ın bizi sevmesi için okumamız lazım.”
- “Ezandan bahseder.”
- “Kur'an anlatıyor.”
- “Güzellikler var.”
- “Büyümemiz öğrenmemiz okula gitmemiz içindir.”
- “Yapmazsak Allah sevmez.”

- “Herkes iyi davranmamızı söylüyor.”
- “Kimseye vurmamamızı istiyor.”
- “Herkesin iyi olması lazım.”
- “Tuvalete bir kere gitmemiz lazım, su içmeye gitmemiz lazım diyor.”
- “Kur'an okumamız, namaz kılmanız, abdest almamız, oruç tutmamız, zekât...”
- “Hemen bitirmemiz ve bundan bir şey anlamamızı istiyor. Bunu bitiriyorsun, bunu bitirince yeniden okuyorsun.”
- “Birinci olmak için okuyoruz, birinci olursak bir Kur'an daha kazanırız.”
- “Güzel şeylerden bahsediyor. Allah gibi güzel şeyler söylüyor.”
- “Çocuklar Kur'an okuyun diyor.”
- “Çocuklara vurmayın diyor.”
- “Bütün şeyleri ben yarattım diyor.”

Kur'an-ı Kerim'i Okumaya Başlamadan Önce, Okurken ve Okuduktan Sonra Şekilsel Olarak Gerçekleştirilen Ritüellerle İlgili Bilgi Durumu

Araştırmamızın bu evresinde de sorular sohbet esnasında peyderpey öğrencilere yöneltilmeye devam edilmiş ve öğrencilerin Kur'an-ı Kerim'i okumaya başlamadan önce, okurken ve okuduktan sonra şekilsel olarak gerçekleştirilen ritüellerle ilgili bilgi durumu tespit edilmeye çalışılmıştır. Kur'an-ı Kerim'i okumaya başlamadan önce, okurken ve okuduktan sonra gerçekleştirilen ritüellerle (geleneksel veya dinsel törenler) ilgili öğrenciler; genellikle abdest, besmele, başörtüsü, Kur'an-ı Kerim'i yüksekte tutma, televizyonun sesini kısmak ve Kur'an-ı Kerim'i öpmek gerekir gibi şekil ihtiva eden, kendi yaş gruplarına uygun cevaplar vermiştir. Bu konuda en popüler cevap besmele çekmek olmuştur. Sorulara verilen cevaplarla ilgili sayısal veriler aşağıda yer alan Tablo 4'de yaş ve cinsiyet farklılıklarına göre gösterilmiştir.

Tablo 4. Kur'an-ı Kerim'i Okumaya Başlamadan Önce, Okurken ve Okuduktan Sonra Şekilsel Olarak Gerçekleştirilen Ritüellerle İlgili Bilgi Durumu (Kişi Sayısına Göre)

Table 4. Information Status of Rituals Performed Formally Before, During and After Reading the Quran (According to Number of Persons)

Kur'an-ı Kerim'i Okumaya Başlamadan Önce, Okurken ve Okuduktan Sonra Şekilsel Olarak Gerçekleştirilen Ritüellerle İlgili Bilgisi Olanlar					
Cinsiyet	Doğum Yılı 2009 (6 Yaş sonu)	Doğum Yılı 2010 (6 Yaş)	Doğum Yılı 2011 (5 Yaş)	Doğum Yılı 2012 (4 Yaş)	Toplam
Kız	1	7	12	-	20
Erkek	1	13	6	-	20
Toplam	2	20	18	-	40
Kur'an-ı Kerim'i Okumaya Başlamadan Önce, Okurken ve Okuduktan Sonra Şekilsel Olarak Gerçekleştirilen Ritüellerle İlgili Bilgisi Olmayanlar					
Cinsiyet	Doğum Yılı 2009 (6 Yaş sonu)	Doğum Yılı 2010 (6 Yaş)	Doğum Yılı 2011 (5 Yaş)	Doğum Yılı 2012 (4 Yaş)	Toplam
Kız	1	6	19	7	33
Erkek	1	3	19	4	27
Toplam	2	9	38	11	60

Tablo 4’de görüldüğü üzere araştırmamıza katılan öğrencilerin %40’ı Kur’an-ı Kerim’i okumaya başlamadan önce, okurken ve okuduktan sonra şekilsel olarak gerçekleştirilen ritüellerle ilgili bilgi sahibi iken, %60’ı herhangi bir cevap vermemiştir. Cinsiyet değişkenine göre baktığımızda kız öğrencilerin %37,73’ü Kur’an-ı Kerim’i okumaya başlamadan önce, okurken ve okuduktan sonra şekilsel olarak gerçekleştirilen ritüellerle ilgili bilgi sahibi iken, %62,27’si herhangi bir cevap vermemiştir. Erkek öğrencilerin %42,55’i Kur’an-ı Kerim’i okumaya başlamadan önce, okurken ve okuduktan sonra şekilsel olarak gerçekleştirilen ritüellerle ilgili bilgi sahibi iken, %57,45 oranında ise herhangi bir cevap vermemiştir. Bu durumda erkek öğrencilerin kız öğrencilere oranla Kur’an-ı Kerim’i okumaya başlamadan önce, okurken ve okuduktan sonra şekilsel olarak gerçekleştirilen ritüellerle ilgili bilgi düzeyi %4,82 daha fazladır.

Tablo 4’de yine açıkça görülmektedir ki; öğrencilerin yaş oranları ve gelişim özellikleri arttıkça Kur’an-ı Kerim’i okumaya başlamadan önce, okurken ve okuduktan sonra şekilsel olarak gerçekleştirilen ritüellerle ilgili bilgi düzeyleri de doğru orantılı olarak artmaktadır. Örneğin Doğum Yılı 2009 olan yaş grubunda Kur’an-ı Kerim’i okumaya başlamadan önce, okurken ve okuduktan sonra şekilsel olarak gerçekleştirilen ritüellerle ilgili bilgi sahibi olanların oranı %50 iken, Kur’an-ı Kerim’i okumaya başlamadan önce, okurken ve okuduktan sonra şekilsel olarak gerçekleştirilen ritüellerle ilgili bilgi sahibi olmayanların oranı %50 ile en düşük oran olarak karşımıza çıkmaktadır.

Tartışma ve Yorumlar

Araştırmamıza katılan 2015–2016 eğitim öğretim yılında İzmir/Bayraklı İlçesinde bulunan 4–6 yaş grubu Kuran Kursu öğrencilerinin %53’ü kız, %47’si erkektir. Bu öğrencilerin %4’ü 2009 doğumlu, (6 Yaş sonu), %29’u 2010 doğumlu (6 Yaş), % 56’sı 2011 doğumlu (5 Yaş), % 11’i de 2012 doğumlu (4 Yaş) okul öncesi eğitim çağındaki çocuklardan oluşmaktadır. Müftülüğün resmi kayıtlarına göre araştırmanın yapıldığı dönemde İlçede 11 adet 4–6 yaş grubu Kuran Kursu, 18 sınıf, bu kurslarda görev yapan 18 öğretici ve eğitim gören 300 öğrenci bulunmaktadır. Araştırmanın örneklemi 4–6 yaş grubu Kuran Kursu öğrencilerinden basit seçkisiz örnekleme yöntemi ile seçilen 100 öğrencidir.

Araştırmanın bulgular bölümünde yukarıda ifade edilen demografik değişkenlere göre elde edilen veriler çözümlenmiştir. Burada bazı önemli hususlara değinilecektir. Ancak öncelikle araştırmamıza katılan 4–6 Yaş Grubu Kur’an Kursu öğrencilerine ders veren Kuran Kursu öğreticileriyle yapılan görüşmede öne çıkan başlıkları saymak faydalı olacaktır. Bu başlıklar 4–6 Yaş Grubu Kur’an Kursu öğrencileri ile yapılan mülakattan sonra, onların öğreticileri ile yapılan görüşmeler ve öğreticilerin hazırladığı rapor sonucu tespit edilmiştir. Öğreticilerin bu yaş grubunda, Kur’an öğretimi ve Kur’an tasavvurunun oluşumu ile tespitleri aşağıda maddeler halinde özetlenmiştir:

- Çocukların içinde bulunduğu ailenin dini durumu, çocukların ahlaki ve sosyal yapısını etkilemektedir.
- Ailesi tarafından ilgilenilen çocuklar kurslarda daha

başarılı olmakta, dolayısıyla kurs-aile dayanışmasının önemli olduğu ortaya çıkmaktadır.

- Ailenin dini eğilimleri sonucunda çocuğun zihninde beliren dini duygular, kurslarda daha net şekillenmekte ve revize edilmektedir.
- Anne-babası Kur’an-ı Kerim’i okumasını bilen çocuklar Kur’an-ı Kerim’i öğrenmede daha başarılı olmaktadır.
- Babanın Kur’an öğretiminde çok önemli bir rol oynadığı, annesiyle devamlı birlikte olan çocukların baba ile bu bağlamda farklı bir iletişim içerisine girdikleri gözlemlenmektedir.
- Çocuğun dini bilgileri öğrenmesi dolaylı olarak tüm aileyi etkilemektedir.

Öğreticilerden edinilen bilgiler ve kurs kayıtlarından edinilen bilgilerde görülmüştür ki; araştırma grubumuzdaki öğrencilerden 6 tanesinin hem annesi hem babası üniversite mezunu, 5 tanesinin annesi, 7 tanesinin de babası olmak üzere toplam 24 tanesinin anne-babası üniversite mezunu iken, 76 tanesinin anne-babası orta öğrenim mezunudur. Ancak anne babanın eğitim düzeyinden daha ziyade, çocukla ilgilenmelerinin, çocuğun başarısında daha etkili olduğu görülmüştür.

Öğrencilerden 38’inin babası, 72’sinin annesi Kur’an-ı Kerim okumasını bilmekte, 62’sinin babası, 28’inin annesi Kur’an-ı Kerim okumasını bilmemektedir. Bu kurslarda genellikle muhafazakâr ailelerin çocuklarının eğitim alması, çocukların dini gelişimi açısından olumlu etki yapmakta, çocuklar dini motiflere yabancılaşmaktan çekmemektedir.

Araştırmada elde edilen bulgulara bakıldığında araştırmamıza katılan 4–6 Yaş Grubu Kur’an Kursu öğrencilerinin %83’ü Kur’an-ı Kerim’i diğer kitaplardan ayırt edebilmekte iken %17’si Kur’an-ı Kerim’i diğer kitaplardan ayırt edememektedir. Bu bize göstermektedir ki yaş dönemi itibarıyla, somut kavramlardan soyut kavramlara geçiş evresinde bulunan araştırma grubumuz Kur’an-ı Kerim’i diğer kitaplardan ayırt edebilecek gelişim seviyesine erişmiştir. Aynı konuya cinsiyet değişkenine göre baktığımızda ise kız öğrencilerin %83,01’i Kur’an-ı Kerim’i diğer kitaplardan ayırt edebilmekte iken %16,99’u Kur’an-ı Kerim’i diğer kitaplardan ayırt edememektedir. Erkek öğrencilerin %82,97’si Kur’an-ı Kerim’i diğer kitaplardan ayırt edebilmekte iken %17,03 oranında ise Kur’an-ı Kerim’i diğer kitaplardan ayırt edememektedir. Görüldüğü gibi kız ve erkek öğrencilerin çıkan sonuçlardaki sayısal oranları, hemen hemen birbirine yakın olmakla beraber, kız öğrenciler çok az bir farkla önde görünmektedir. Bu farklılık da kızların gelişim hızlarının, bu yaş grubunda erkeklerden biraz daha hızlı seyretmesiyle açıklanabilir.

Tablo 2’de açıkça görülmektedir ki; öğrencilerin yaşları ilerledikçe ve gelişim özellikleri arttıkça, Kur’an-ı Kerim’i tanıma başarıları da doğru orantılı olarak artmaktadır. Örneğin Doğum Yılı 2009 olan yaş grubunda Kur’an-ı Kerim’i diğer kitaplardan ayırt edebilme oranı %100 ile en yüksek oran iken, doğum yılı 2012 olan yaş grubunda ise Kur’an-ı Kerim’i diğer kitaplardan ayırt edebilme oranı %63,63 ile en düşük oran olarak karşımıza çıkmaktadır. Dolayısıyla 4–6 yaş grubu kurslar düzenlenirken yaş farklılıkları göz önüne alınarak sınıflar

oluşturulmalı, hatta ay farklılıkları bile bu dönemde önemsenmelidir. Yine yaş ve gelişim özelliklerine göre hazırlanacak olan müfredata ait ders kitaplarının da gelişim dönemlerine göre hazırlanması isabetli olacaktır.

Elde edilen bulgulara göre öğrencilerin %50'si Kur'an-ı Kerim'in kim tarafından gönderildiği/indirildiğini ayırt edebilmekte iken, %50'si Kur'an-ı Kerim'in kim tarafından gönderildiği/indirildiğini ayırt edememektedir. Bir yıllık kursun son aylarında gerçekleştirilen araştırmamızda böyle bir sonucun çıkması; bu yaş grubu öğrencilerin bu konuyu kavrayabilecek gelişim seviyesinde olduklarını göstermektedir. Seviyenin eşit olması aynı zamanda konunun işlenmesindeki metot yetersizliklerine dikkat çekmektedir. Aynı yaş grubundaki öğrencilerin bir kısmı aynı konuyu öğrenirken bir kısmının konudan habersiz olması ders işlemeye başarısıyla da ilişkilendirilebilir. Cinsiyet değişkenine göre baktığımızda kız öğrencilerin %54,72'si Kur'an-ı Kerim'in kim tarafından gönderildiği/indirildiğini ayırt edebilmekte iken, %45,28'i Kur'an-ı Kerim'in kim tarafından gönderildiği/indirildiğini ayırt edememektedir. Erkek öğrencilerin %44,68'i Kur'an-ı Kerim'in kim tarafından gönderildiği/indirildiğini ayırt edebilmekte iken, %55,32 oranında ise Kur'an-ı Kerim'in kim tarafından gönderildiği/indirildiğini ayırt edememektedir. Görüldüğü gibi kız öğrencilerin erkek öğrencilere oranla Kur'an-ı Kerim'in kim tarafından gönderildiği/indirildiğini ayırt edebilme konusundaki başarısı %10,04 fazladır. Burada da soyut konulara girildikçe kızların yaş özellikleri itibarıyla daha hızlı bir gelişim gösterdiklerini görmekteyiz. Bunu Tablo 3'deki öğrencilerin yaş oranları ve gelişim özellikleri arttıkça Kur'an-ı Kerim'in kim tarafından gönderildiği/indirildiğini ayırt edebilme oranlarının doğru orantılı olarak artması da teyit etmektedir.

Kur'an-ı Kerim'deki ahlaki kurallardan haberdar olma ve Kur'an-ı Kerim ile günlük hayattaki ahlaki bir davranış arasında bağ kurabilme durumunu tespit etmeye yönelik sorulara neredeyse hiçbir öğrenciden tam cevap alınamaması, akla gelişim düzeyinin yetersizliğini getirmektedir. Ancak çalışmamızın boyunca görüleceği üzere bu yaş grubu istenilen bu istendik gelişimi gösterebilecek seviyededir. Öğreticilerin bu konuyla ilgili bilgilendirilmesi ve o doğrultuda çalışmalarının sağlanması önem arz etmektedir. Öyle ki bu yaş grubu öğrenciler ahlaki kuralları anlayabilecek yaş özelliklerini göstermektedir. Ancak bu konuda daha fazla materyale ve müfredatın şekillendirilmesine ihtiyaç duyulmaktadır.

Araştırma grubumuzda bulunan öğrencilerin 4. ve 5. sorularla ilgili yeterli cevap verememesi üzerine, daha genel manada, Kur'an-ı Kerim'le alakalı bilgi düzeylerini ölçmek üzere, kendilerine Kur'an-ı Kerim'de nelerden bahsedildiğine, hangi konuların olduğuna dair sorular sorulmuştur. Ancak sorulan bu sorular neticesinde, öğrencilerden alınan cevaplar, müfredat veya yöntem eksikliğini bir kez daha ortaya koymuştur. Öyle ki doğru yöntem seçimi ile gerekli müfredatın oluşturulması halinde bu yaş grubu öğrencilerin Kur'an-ı Kerim'in içeriğini, kendi gelişim özellikleri ve seviyesi ölçüsünde kavrayabilecekleri görülmüştür.

Araştırmamızın ilerleyen evresinde öğrencilerin, Kur'an-ı Kerim'i okumaya başlamadan önce, okurken ve

okuduktan sonra şekilsel olarak gerçekleştirilen ritüellerle ilgili bilgi durumunu tespit etmeye yönelik sorulan sorulara verdiği cevaplar, genellikle abdest, besmele, başörtüsü, Kur'an-ı Kerim'i yüksekte tutma, televizyonun sesini kısma ve Kur'an-ı Kerim'i öpmek gerekir... gibi şekil ihtiva eden, kendi yaş gruplarına uygun cevaplar olmuştur. Tablo 4'de görüldüğü üzere araştırmamıza katılan öğrencilerin %40'ı Kur'an-ı Kerim'i okumaya başlamadan önce, okurken ve okuduktan sonra şekilsel olarak gerçekleştirilen ritüellerle ilgili bilgi sahibi iken, %60'ı herhangi bir cevap vermemiştir. Cinsiyet değişkenine göre baktığımızda kız öğrencilerin %37,73'ü Kur'an-ı Kerim'i okumaya başlamadan önce, okurken ve okuduktan sonra şekilsel olarak gerçekleştirilen ritüellerle ilgili bilgi sahibi iken, %62,27'si herhangi bir cevap vermemiştir. Ritüellerle ilgili bu oranlar bize bu yaş grubu çocukların Kur'an-ı Kerim'i diğer kitaplardan ayırt edebildiklerini, kutsiyetinin farkında olduklarını, ona karşı diğer kitaplara göstermedikleri hassasiyeti gösterdiklerini ortaya koymaktadır. Dini öneminden daha ziyade, çocukta Kur'an tasavvurunun oluşması açısından bu ritüellerin öğretilmesinin önemli olduğu görülmektedir. Bu ritüeller çocuğun tasavvurunda Kur'an algısının gelişmesine yardımcı olmakta onun farklı bir kitap olduğunun algılanmasında önem arz etmektedir.

Özellikle okul öncesi dönemin din eğitimi açısından çok önemli bir dönem olduğunu çalışmamız boyunca gördük. Bu dönemde yapılacak eğitimin pedagojik esaslara uygun olarak yapılması gerekmektedir. Kur'an kursları üzerine yapılan bir araştırmada öğreticiler en çok eksiklik hissettikleri konunun pedagojik formasyon (%42,4) olduğunu ifade etmişlerdir (Koç, 2005: 146). Başka bir çalışmada ise öğreticiler, hizmet içi eğitim seminerlerinde, en çok iletişim-beşeri ilişkiler (%22,2), çocuk ve ergen psikolojisi (%18,3), öğretim yöntemleri ve Kur'an öğretim teknikleri (%14,3), ders işleniş örnekleri (%9,4), materyal geliştirme, etkinlik hazırlama, araç gereç kullanımı (%7,4) konularına yer verilmesi gerektiğini belirtmişlerdir (Koç, 2011: 31). Bu da bize göstermektedir ki; yapılan araştırma sonuçlarında ve öğreticilerin kendi beyanlarında da görüleceği gibi Kur'an kursu öğreticileri bu yaş dönemine eğitim verebilecek yeterli düzeyde pedagojik formasyona sahip değildir. Bu nedenle okul öncesi seviyesinde eğitim verecek personele yönelik hizmet içi eğitim konusunda daha hassas davranılmalıdır.

Sonuç ve Öneriler

Hayatının her döneminde dini algılayışı ve yaşayışı farklılaşan bireyin, dinî kavramlarla karşılaştığı ilk dönem okul öncesi dönemdir. Okul öncesi dönemde, hem bedenen hem de bilişsel, sosyal ve ahlaki gelişimi oluşmaya başlayan çocukta, dinî gelişim belirtileri de görülür. Okul öncesi dönemde bulunan ve bilişsel olarak işlem öncesi devredeki 4-6 yaş grubu çocukların dinî kavramları nasıl algıladıklarını, özellikle Kur'an-ı Kerim'i nasıl tasavvur ettiklerini ortaya koymak amacıyla yaptığımız bu çalışmada elde edilen bulgular, bu yaş grubu çocukların Kur'an-ı Kerim'le tanışmalarının uygun olduğunu, Kur'an tasavvurunun bu yaş grubunda, yeterli ve uyumlu müfredat hazırlanırsa, sahih ve doğru bir şekilde oluşturulabileceğini göstermiştir. Bu noktada

önemli olan Kur'an-ı Kerim'in 4-6 yaş grubu çocukların tasavvurunda ne ifade ettiği ve bu çocukların zihin dünyasında doğru Kur'an tasavvurunun nasıl oluşturulması gerektiğidir. Dolayısıyla çocuğa Kur'an-ı Kerim'in değerlerini, insan hayatına anlam kazandıran unsurlardan biri olarak fark ettirmek, büyük öneme sahiptir.

Bilişsel olarak gelişen ve kendini ifade etmeye başlayan çocuğun, yaşadığı çevrede duyduğu Allah, melek, Kur'an, cennet, cehennem, peygamber gibi bir takım dini kavramları anlamaya, kendince tasavvur etmeye çalışması bir vakıdır. Çocuk çevresine yönelttiği sorularla bu kavramların üzerindeki sır perdesini aralamak ister. Bu noktada çocuğun dini kavramları, olayları nasıl tasavvur ettiği, bu tasavvurların nelerden etkilendiği ve bireyi nasıl etkilediği din psikolojisini, eğitimcileri ve özelde bizim konumuzla ilgili olarak, tefsir bilimini ilgilendirmektedir.

Çocukların Kur'an tasavvuru onların içinde bulundukları dönemin özelliklerini yansıtmakla birlikte, içinde bulundukları çevrenin kültürünün, ailelerinin dini kavramları algılayışı, çocuklarına aktarış tarzları, eğer gidiyorlarsa Kur'an kurslarında verilen eğitimin ve bu konuda hazırlanan materyallerin etkisinde gelişecektir. Kur'an-ı Kerim'de geçen bazı hikâyelerin çocukların seviyelerine ve tasavvurlarına uygun metotlar tespit edilerek uyarlanması ve anlatılması da çocukların okul öncesi yaşta bile Kur'an-ı Kerim'in içeriği hakkında bilgi edinmelerini sağlayacaktır.

Özellikle 4-6 yaş grubu çocuklara din ile ilgili konular anlatılırken algı düzeyleri ve hazırbulunuşlukları dikkate alınmalı ve çocukların bedensel, zihinsel, duygusal, sosyal ve dinî gelişim özellikleri bilinmelidir. Bu itibarla, tedricilik, sevgi ve ikna gibi pedagojik metotlar esas alınarak, sevgiye, iyi örneklerle, açıklayıcı doğru bilgilere ihtiyacı olan bu yaş grubu çocuklar için Kur'an-ı Kerim üzerine yeni çalışmalar yapılmalı, tefsir bilimi bu alana özel yaklaşımları da göz ardı etmemelidir. Bunların yerli yerinde uygulanması ölçüsünde bu yaş grubu çocukların Kur'an tasavvurlarının gelişmesiyle dinî eğitim ve öğretimleri de başarıya ulaşacaktır.

Ülkemizde okul öncesi ve ilköğretim 1 kademe seviyesinde din eğitimini yasal olarak yalnızca Diyanet İşleri Başkanlığı yapabilmektedir. Milli Eğitim Bakanlığına bağlı okullarda seçmeli Kur'an-ı Kerim, Hz. Muhammed (s.a.v.)'in Hayatı, Temel Dini Bilgiler ve zorunlu Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersleri en erken dördüncü sınıfta başlamaktadır. Bu durum Diyanet İşleri Başkanlığının sorumluluğunu artırmaktadır. Diyanet İşleri Başkanlığı gerek ders müfredatının geliştirilmesi ve kitapların yazımında, gerekse öğretmenlere özellikle okul öncesi ve ilköğretim çağı çocuklarına eğitim verebilecek bir formasyonun kazandırılmasında çok titiz davranmalıdır.

Öğrencilerin ihtiyaçları konusunda yeni araştırmalara ihtiyaç olduğu gibi özellikle öğretmenlerin yetiştirilmesi ile alakalı da yeni çalışmalara ihtiyaç olduğu ortadadır. İlahiyat ve İslami İlimler Fakültelerinde de okul öncesi öğretmeni yetiştirme bölümlerinin açılması, büyük önem arz etmektedir. Bu okullardan alanında uzman kadrolar yetiştirilinceye kadar, mevcut öğretmenler, bu alanda hizmet içi eğitime tabi tutulmalı, bu eğitime ihtiyaçları bulunduğunun farkına varmaları sağlanmalıdır.

Dolayısıyla öncelikle bu öğretmenlerin eğitim bilimlerindeki gelişmelerden haberdar edilmeleri ve verimli bir hizmet içi eğitime alınmaları gerekmektedir. Kesinlikle bu eğitimler mutad hale getirilip tekrarlanmalı, gelişen araştırma sonuçlarına göre güncellenip öğretmenlerin güncel ve sağlam bilgilerle, devamlı surette yenilenmeleri sağlanmalıdır. Bu eğitimler okul öncesi eğitiminde uzmanlaşmış din eğitimcileri, okul öncesi eğitim uzmanları ve pedagoglar tarafından verilmelidir. Yine okul öncesi çağına yönelik geliştirilen program ve kitapların nasıl kullanılacağı hakkında seminerler uzmanlarınca verilmelidir. Ayrıca bu kitaplarda yer alan etkinliklerin örnek uygulamaları, görüntülü olarak kaydedilip, ilgililer tarafından izlenmesi sağlanabilir. Böylece hizmet içi eğitimlere bire bir katılma imkânı bulamayan öğretmenlerin, en azından seminerleri görüntülü olarak izlemesi sağlanmış olur. Bu eğitimleri tüm öğretmenlerin alması ilke olarak benimsenmeli ve seminerlere katılmamış personele okul öncesi seviyesinde ders verdirilmemelidir. Hâlihazırda devam eden kursların öğretmenleri ile istişare toplantıları ve çalıştaylar yapılmalı, çıkan sonuçlar değerlendirmeye alınmalı ve yeni seminerlere kaynaklık etmelidir.

4-6 yaş grubu çocukların dini eğitimleriyle ilgili önemli konulardan birisi de Kur'an kurslarının fiziksel şartlarının okul öncesi eğitime elverişli olmasıdır. Okul öncesi eğitimin kendine has fiziki ihtiyaçlarının sağlanması bir zorunluluktur. Sıra, masa, lavabo ve tuvaletlerin boyu, serbest etkinliklerde kullanılabilecek oyuncakların bulunması, bu yaş grubu için büyük önem arz etmektedir. Bu konuyla alakalı olarak konunun uzmanları ile görüşülüp detaylı bir şekilde okul öncesi sınıf dizaynının tespit edilmesi ve uygun sınıfların temin edilmesi, programın işleyişi açısından şarttır. Fakat bu sınıfları kısa sürede ülke çapında temin etmek çok kolay olmayabilir. Dolayısıyla Kur'an öğretimi ve sahih din eğitiminin zamanında ve doğru şekilde yapılabilmesi için bu şekilde sınıfların ülke çapında temin edileceği zamana kadar en uygun yol, yaz döneminde kullanılmayan ilköğretim okulları bünyesindeki ana sınıflarının bu işe tahsis edilmesi, ek fiziki ihtiyaçlarının tespit edilip, tedarik edilmesi olabilir. Ayrıca gerekli hazırlıklar tamamlandıktan sonra veliler okul öncesinden itibaren çocuklarını Kur'an kurslarına gönderme konusunda teşvik edilmelidir.

Son olarak belirtmek gerekirse; Çocuklar için yazılmış olmamakla beraber, bugün çocuklar tarafından zevkle okunan ve çocuk kitapları içinde yer alan, birçok eser mevcuttur. Demek oluyor ki, çocuklar için yazmak, çocuklara belli konuları anlatmak, onların zihinlerinde doğru tasavvurların oluşması için çalışmak 'çocukça bir iş' değildir. Bunun kendisine özgü bir takım kural, kaide ve özellikleri vardır. Ancak bu potansiyel Kur'an-ı Kerim'in muhteşem doğallıkta ve sadelikteki atmosferinde mevcuttur. Önemli olan, çocuğa Kur'an-ı Kerim'in bu eşsiz yapısını, gelişim özelliklerine ve eğitim ilkelerine uygun şekilde aksettirebilmektir. Zaten Kur'an-ı Kerim, öğrenme ve öğretmenin temelini kuran, okuma ve yazmaya hayat veren, geçmiş, âni ve geleceği yorumlayan bir kitaptır. Burada asıl üzerinde durulması gereken mesele, Kur'an-ı Kerim'in 4-6 yaş grubu çocukların tasavvurunda ne ifade ettiği ve bu çocukların zihin dünyasında doğru Kur'an tasavvurunun nasıl

oluşturulması gerektiğidir. Bu noktada çocuğa Kur'an-ı Kerim'in değerlerini, insan hayatına anlam kazandıran unsurlar olarak fark ettirmek, çok büyük bir adım olacaktır.

Kaynaklar

- Akyüz, Y. (1993). Türk Eğitim Tarihi (Başlangıçtan 1993'e), İstanbul: Kültür Koleji Yayınları
- Ay, M.E. (1989) Çocuklarımıza Allah'ı Nasıl Anlatalım, İkinci Baskı, İstanbul
- Ayhan, H. (1999). Türkiye'de Din Eğitimi, İstanbul: İFAV Yayınları
- Baltacı, C. (2000). "Türk Eğitim Sisteminde Kur'an Kurslarının Yeri", Kur'an Kurslarında Eğitim Öğretim ve Verimlilik Sempozyumu, İstanbul: Ensar Neşriyat
- Bayraktar, F. (2003). "Kur'an Kurslarının Sorunları ve Gelecekle İlgili Bazı Düşünceler", Yaygın Din Eğitiminin Sorunları Sempozyumu, Kayseri: İBAV Yayınları
- Buhârî. (1992). Ebû Abdullah Muhammed b. İsmail, Sahîhu'l-Buhârî, Tunus/İstanbul: Dâr'u Sahnun/Çağrı Yayınları, 1992.
- Cerrahoğlu, İ. (1960). Kur'an Tefsirinin Doğuşu ve Bu Tefsir Hareketine Hız Veren Amiller, Ankara: AÜ. İF Yay.
- el-Cürcanî. (1882). Seyyit Serif, et-Ta'rifat, İstanbul Matbaatu Muhammed Es'ad, 1300/1882.
- DİB. (2012). İhtiyaç Odaklı Kur'an Kursları Öğretim Programı, Ankara: 2012.
- DİB. (2005). Diyanet İşleri Başkanlığı, Yaz Kur'an Kursları Öğretim Programı, Ankara: 2005.
- Hamidullah, M. (1980). İslam Peygamberi, Çev.: Said Mutlu, İstanbul
- Kayadibi, F. (2001). "Diyanet İşleri Başkanlığı'nın Yaygın Din Eğitiminde Yeri ve Fonksiyonu", Din Eğitimi Araştırmaları Dergisi Sayı: 8, İstanbul
- Koç, A. (2005). "Yaz Kur'an Kursları Üzerine Bir Araştırma", Diyanet İlmî Dergi, Cilt-Sayı: 47-2.
- Tirmizî, Ebû İsmâ Muhammed b. İsmâ b. Sevre es-Sülemî, Sünenü't-Tirmizî, Tunus/İstanbul: Dâr'u Sahnun/Çağrı Yayınları, 1992.
- Yorulmaz, B. (2013). Kuran Kursu Öğreticileri İle Cami Görevlilerinin Okul Öncesi Ve İlköğretim 1. Kademe Öğrencilerine Ders Verme Durumlarına İlişkin Öz Algıları (İstanbul Örneği), Öneri Dergisi, Cilt-Sayı: 10/39, Ocak
- Yörükoğlu, A. (2002). Çocuk Ruh Sağlığı, Ankara: Özgür Yayınevi